

**FORSSAN KAUPUNGIN
SEUDULLINEN YMPÄRISTÖNSUOJELU**

**YMPÄRISTÖNSUOJELUN
VALVONTASUUNNITELMA JA -OHJELMA
2025–2027**

SISÄLLYS

1 Johdanto	3
2 Ympäristöolosuhteet	3
2.1 Valvonta-alueen kuvaus	3
2.2 Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen riskit.....	4
2.2.1 Forssa	5
2.2.2. Humppila	5
2.2.3 Jokioinen	6
2.2.4 Ypäjä	6
3 Valvonnan perusteet	7
3.1 Henkilöstöresurssit	7
3.2 Valvontayhteistyö	8
4 Valvontakohteet	8
4.1 Luvanvaraiset sekä rekisteröitävät ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet	8
4.2 Kertaluonteiset ilmoitusvelvolliset toiminnot	10
4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet	11
4.4 Muut valvottavat kohteet ja toiminnot	11
5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma	13
5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen	13
5.2 Valvontaohjelma.....	14
6 Valvonnan toteuttaminen	15
6.1 Yleistä valvonnasta.....	15
6.2 Määräaikaistarkastukset.....	16
6.3 Tarkastus onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteissa	17
6.4 Tarkastusten maksullisuus	18
6.5 Muut valvontatavat	19
6.5.1 Raporttien tarkastaminen	19
6.5.2 Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen.....	19
6.5.3 Projektiluonteinen valvonta	19
6.5.4 Kehotus ja hallintopakko	19
6.5.5 Tutkintapyyntö	20
7 Tietojärjestelmät	20
8 Koulutus.....	20
9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus	21
10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi	21

1 Johdanto

Ympäristönsuojelun valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Ympäristövalvonnalta edellytetään itsenäisyyttä, riippumattomuutta ja puolueettomuutta. Forssan seudullisen ympäristönsuojelun toimialueeseen kuuluvat Forssa, Humppila, Jokioinen ja Ypäjä.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan valvontasuunnitelman laatiminen on kunnille pakollista, ja se on myös ehtona valvontamaksujen perimiselle.

Valvontasuunnitelma keskittyy ympäristönsuojelulain mukaisten tarkastusten suunnitelmalliseen järjestämiseen. Lisäksi jätelain (646/2011) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma.

Maa-aineslain (555/1981) ja vesilain (587/2011) mukaisen valvonnan suunnittelu ei ole lakisääteistä, mutta tehokkaan valvonnan varmistamiseksi myös tätä on tarpeen suunnitella.

Suunnitelmaan ei sisällytetä esimerkiksi lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelua, lausuntojen antamista, toimenpidepyyntöjen käsittelyä tai kuntalaisille ja yrityksille annettavaa neuvontaa.

Valvontasuunnitelma kehittää ja tehostaa valvontatoimia, jotta valvonta voidaan kohdistaa valvonnan voimavarat huomioon ottaen. Toiminnoista on tehty riskinarviointi, jonka perusteella tarkastuskohteille on määritetty tarkastustiheydet. Suunnitelman avulla myös seurataan valvonnan toteutumista.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on luettavissa seudullisen ympäristönsuojelun verkkosivuilla. Valvontaohjelma on valvontasuunnitelmaa yksityiskohtaisempi ja siinä esitetään laitoskohtaiset valvontatoimet ohjelma-kauden aikana. Valvontaohjelman laitosluettelo ei ole julkinen, koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista.

2 Ympäristöolosuhteet

2.1 Valvonta-alueen kuvaus

	Asukasmäärä 31.12.2023	Pinta-ala (km²)	Pinta-alasta vesistöä (km²)
Forssa	16 502	254,7	5,30
Humppila	2 125	147,61	0,63
Jokioinen	4 916	181,94	1,52
Ypäjä	2 207	183,20	0,49
Yhteensä	25 750	1 483,05	81,84

2.2 Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen riskit

Ympäristön pilaantumisen kannalta herkkiä alueita ovat mm. vesistöt, pohjavesialueet sekä luonnonsuojelu- ja Natura-alueet. Alue kuuluu Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoitoalueeseen. Tärkeimpiin vesistöihin luokituu muissa kunnissa paitsi Humppilassa virtaava Loimijoki, joka on Kokemäenjoen suurin sivuhaara. Loimijoen ekologinen tila on luokiteltu paikasta riippuen joko tyydyttäväksi tai välttäväksi.

Merkittävintä pohjavesiriskiä aiheuttavat liikenne, asutus, yritystoiminta, pilaantuneet maa-alueet, maa-ainesten otto sekä maatalous. Pohjavesialueita Forssan seudulla on yhteensä 16, joista neljä sijoittuu Forssaan, neljä Humppilaan, viisi Jokioisille ja kolme Ypäjälle. Vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet kuuluvat 1-luokkaan, muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet 2-luokkaan ja E-luokkaan pohjavesialueet, joiden pohjavesialueesta pinta-vesi- ja maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Alueen pohjavesialueista 11 on luokiteltu 1-luokkaan ja viisi 2-luokkaan.

Pohjavesialueen tunnus	Pohjavesialueen nimi	Luokka	Kokonaispinta-ala (km ²)	Muodostumisalueen pinta-ala (km ²)	Arvio muodostuvan pohjaveden määrästä (m ³ /d)
Forssa					
0406101	Vieremä	1	4,37	1,91	6500
0406103	Koijärvi	1	4,09	1,58	1020
0406151	Lunkinharju	2	4,93	1,14	700
0406152	Rämsänkulma	2	2,59	0,79	480
		Yhteensä	15,98	5,42	8700
Humppila					
0410301	Kirkkoharju	1	0,85	0,49	4000
0410302	Huhti	1	2,91	0,68	600
0410352	Murronharju	1	3,61	1,72	1100
0410351	Kangasniemi	2	2,84	1,45	
		Yhteensä	10,21	4,34	5700
Jokioinen					
0416951	Latovainio	1	5,04	1,61	1000
0416954A	Särkilampi A	1	0,97	0,38	1200
0416954B	Särkilampi B	1	3,11	1,59	2300
0416952	Murronkulma	2	2,36	0,91	700
0416953A	Hirsikangas A	2	1,78	0,45	225
		Yhteensä	13,26	4,94	5425
Ypäjä					
0498101	Ypäjä kirkonkylä	1	1,71	0,3	200
0498151	Isoniitty	1	2,13	0,42	250
0498152	Kuusjoki	1	1,89	0,79	500
		Yhteensä	5,73	1,51	950

Taulukko 1: Listaus alueen pohjavesistä (lähde: Forssan seudun pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 5.9.2017)

2.2.1 Forssa

Forssan maaperä on suurelta osin tasaisia savikoita, joiden välistä kohoaa metsäisiä hiekkamoreenista ja kallionpaljastumista koostuvia mäkisiä alueita. Savikot soveltuvat hyvin viljelyyn, ja ne onkin suurimmaksi osaksi raivattu pelloiksi. Lisäksi Forssasta löytyy hiekka- ja soraharjuja sekä moreeniselänteitä (drumliineja) kunnan pohjoisosista. Forssan eteläosien läpi kaakko-luoteissuunnassa kulkeva harju haarautuu aivan Forssan läntisellä rajalla. Forssan pohjoisosassa sijaitsee harjujakso, joka kulkee kunnan itärajalta Koijärvelle.

Alueen vesistöt ovat pinta-alaltaan pieniä. Vesialaa Forssan pinta-alasta on vain 2 %. Merkittävimpiin vesialueisiin kuuluu Loimijoki sekä vain osittain Forssan alueella olevat Kaukjärvi, Matkunjärvi, Vähäjärvi, Valijärvi, Lunkinjärvi ja Kokonjärvi. Lisäksi pieniä järviä ovat Halinanlammi, Raitoonlammi ja Kiimalammi.

Forssassa Koijärven lintuvesialue kuluu sekä Natura 2000 -verkostoon että valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Salmistonmäen-Loimalammin alue on valtakunnallisesti merkittävä perinnemaisemakohde ja lintuvesikohde. Alue on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla. Paikallisesti arvokkaita perinnebiotooppikohteita ovat Niittymäen vasikkalaidun, Joensuun niitty, Pahurin metsälaidun ja Vuolteenkosken haka. Kulttuuriperintökohteita ovat mm. muinaisjäännökset. Forssassa on kivistä asuinpaikkoja sekä useita irtolöytökohteita.

Forssaan perustettiin vuonna 2015 kansallinen kaupunkipuisto, jonka laajuus on yli 800 hehtaaria. Tarkoituksena on säilyttää eheänä kokonaisuutena Loimijoen vartta kulkeva vanha maisema, joka alkaa Salmistonmäen haasta peltoaukean kautta jatkuen keskustan vanhojen tehdasympäristöjen ohi harjuja sivuten aina Mäkilammin siirtolapuutarhalle sekä ympäristöltään ja historialtaan monipuoliselle Lamminmäelle. Forssan teollisuusyhdyskunta on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö.

Kiinteitä muinaisjäännöksiä Forssan alueella on 24.

2.2.2 Humppila

Humppilan maisemaa hallitsevat laajat viljelyaukeat, kunnan reuna-alueilla metsäiset mäkiseudut sekä kuntaa kaakkois-luoteissuunnassa halkova harjujakso. Laajoja, tasaisia savikoita on etenkin kunnan keskiosassa. Savikkoaluetta ympäröivät lounaassa ja luoteessa metsäiset moreeniselänteet, ja moreenia on myös peltoja pirstovilla kumpareilla. Laajin yhtenäinen metsäalue on kunnan koillisosassa. Merkittävimmät suot ovat turvetuotantoon otettu Kaitasuo, luonnonsuojelullisesti arvokas Rautasuo ja Koivistonsuo kunnan keskustan tuntumassa.

Humppilan maisemallinen selkäranka on kunnan kahtia jakava harjujakso. Huhtaan, kirkonkylän, Venäjän ja Murrin kautta kulkeva harjujakso on tärkeä soranottoalue sekä pohjaveden keräytymisalue. Myös harjun virkistyskäyttö on lisääntymässä. Soranotto on ollut voimakasta koko harjujaksolla, jolloin maisemallista yhtenäisyyttä ei enää ole.

Venäjän kartano on Humppilan valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö.

Humppilassa on kaksi isompaa lampea: Koivistonlammi ja Venäjänlammi. Pahoin rehevöitynyt Kiipunjärvi on puoliksi Humppilan puolella.

Humppilassa on kolme yksityistä luonnonsuojelualuetta: Haukkavuori, Kennin harjurinne ja Lahnajärvi. Kiinteitä muinaisjäänöksiä Humppilan alueella on 21.

2.2.3 Jokioinen

Luonnonympäristöltään Jokioinen on vähäjärvistä viljelymaisemaa, jota hallitsevat laajat, pelloksi raivatut savikot ja paikoin näiden väliin jäävät kalliosydämiset moreeniselänteet. Noin puolet Jokioisten pinta-alasta on metsää ja puolet peltoa. Kunnan keskiosissa vaihtelua maisemaan tuo harjujakso, johon Jokioisilla kuuluu Kirmunharju Rehtijärven rannalla.

Loimijoen lisäksi Jokioisilla toinen isompi joki on Jänhijoki, joka on ekologiselta luokaltaan tyydyttävä. Järviä on kaksi: Kiipunjärvi ja ekologiselta tilalta tyydyttävänä oleva Rehtijärvi.

Valtio-omisteisia suojelualueita on Peiliönsuo (n. 76 ha) ja Kirmunharju (n. 10 ha). Yksityisiä suojelualueita on neljä. Suurin yksityismailla oleva suojelualue on Jänhijoen varrella oleva Pappilan luonnonsuojelualue (22,5 ha). Maa-seutu- ja kotieläinpuisto Elonkierto on luonnonvarojen tutkimuksen esittelypuisto. Kooltaan alue on noin 19 ha. Puiston perusnäyttelyssä havainnollistetaan maaseutu ympäristön monimuotoisuutta, kerrotaan ilmastonmuutoksesta ja maaperän hyvinvoinnista sekä tuodaan esiin ruoantuotannon, ihmisten ja eläinten hyvinvoinnin välistä suhdetta.

Jokioisten valtakunnallisesti arvokkaihin kulttuuriympäristöihin kuuluvat Jokioisten kartano ja Loimijokilaakson viljelymaisema sekä Jokioisten kirkko ja pappilat. Kartanonpuiston 3,4 hehtaarin alueella kasvaa nelisen sataa puuta, joista vanhimmat tammet ovat yli 200-vuotiaita. Ferrarian rinne -puistoalue esittelee suomalaisia hedelmä- ja marjakasveja.

Kiinteitä muinaisjäänöksiä Jokioisten alueella on 30.

2.2.4 Ypäjä

Ypäjän maaperä koostuu savikoista, harjualueista ja moreenivaltaisista alueista. Hallitsevana maaperänä on näistä savimaa, josta suurin osa on raivattu pelloksi.

Kunnan halki kulkee Loimijoki, jonka varrelle Ypäjän kirkonkylä ja tärkeimmät viljelyalueet ovat aikanaan syntyneet. Pohjoisesta Loimijokeen laskee Ypäjän alueelta Ypäjoki, ja Ypäjän eteläosien halki virtaa Loimijokeen Ypäjällä etelästä laskeva Kuusjoki. Koko kunnan alueella ei ole yhtään järveä.

Ypäjällä on kaksi Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta; Ypäjän hevoslaitumet sekä Eksyssuo, joka ulottuu myös naapurikuntien alueelle. Lisäksi

on kuusi yksityistä luonnonsuojelualuetta, joista Vahteriston luonnonsuojelualue on suurin (28,5 ha).

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on Loimijoen viljelymaisema, joka on Ypäjän lisäksi Jokioisten ja Forssan alueella. Niin ikään Loimijokilaakso ja Valtion hevosjalostuslaitos ovat valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä.

Kiinteitä muinaisjäännöksiä Ypäjän alueella on 29.

3 Valvonnan perusteet

Valvonnan suunnitelmallisuus ei tarkoita sitä, että kaikki valvontakäynnit tulisi esittää valvontaohjelmassa, vaan tarkastuksia tehdään myös esim. onnettomuustilanteissa ja ns. yleisöilmoitusten perusteella. Koko ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakenttä kuvaillaan tässä suunnitelmassa.

Valvontaan käytettävät resurssit tulee mitoittaa tarvetta vastaavaksi, mutta rajalliset resurssit voivat edellyttää tehtävien asettamista tärkeysjärjestykseen.

Valvontasuunnitelman hyväksyminen ei lain mukaan edellytä hallintopäätöstä, joten suunnitelma on viety alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille tiedoksi syksyn 2024 aikana.

Ympäristönsuojelulain mukaan valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Jätelain mukainen valvontasuunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi. Tämän vuoksi Forssan seudullisen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma on laadittu vuosille 2025–2027.

3.1 Henkilöstöresurssit

Forssan kaupungin teknisen ja ympäristötoimen alaisessa ympäristönsuojeluyksikössä työskentelee ympäristöpäällikkö ja kaksi ympäristötarkastajaa.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on oletettu, että edellä mainituista käytävissä olevista voimavaroista (3,0 htv) käytetään vuosittain arviolta 40 % suunnitelmalliseen valvontaan. Loput 60 % valvontaresursseista käytetään muuhun valvontaan ja akuutteihin valvontatehtäviin.

Valvonnan tehtäväkentän muutoksissa on tärkeää, että valvonta on suunnitelmallista sekä oikein kohdennettua ja että tehtävien hoitoon varataan riittävät resurssit. Ympäristö- ja maa-aineslupavelvollisten toimintojen tarkastaminen soveltuu vain viranhaltijoille. Muuta valvontaa voidaan tehdä myös esim. projektiluonteisin selvityksin, joita voivat tehdä myös harjoittelijat.

3.2 Valvontayhteistyö

Yhteistyötä tehdään seuraavien tahojen kanssa ja esim. seuraavissa tilanteissa:

- Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
  - osallistutaan mahdollisuuksien mukaan ELY-keskuksen valvomien laitosten tarkastuskäynneille
  - Valtioneuvoston asetuksen eräiden jätteiden hyödyntämisestä maa- rakentamisessa (MARA-asetuksen) mukaiset asiat
  - pilaantuneiden maiden puhdistamisasiat
  - ympäristöonnettomuustilanteet
  - jätehuollon valvonta
  - vesilain mukaiset tehtävät
  - kansalaispalaute
- Pelastuslaitos ja poliisi
  - ympäristöonnettomuustilanteet
  - ympäristörikosasiat (tarvittaessa myös syyttäjä mukana)
  - valvontatehtävissä voidaan tarvittaessa käyttää poliisin virka-apua
- Ympäristöterveydenhuolto (Etelä-Hämeen ympäristöterveydenhuolto)
  - savuhaitta, rottahavainnot ja roskaantuminen ym. ympäristön pilaantuminen
  - kansalaispalaute
  - yhteiset tarkastukset tarvittaessa
  - vesihuoltoon liittyvät tehtävät
  - uimavesien ja vesistöjen tilan seuranta
- Rakennusvalvonta
  - rakennetun ympäristön epäsiisteyden ja roskaantumisen valvonta
  - rakennusvalvontaan tulleista lupahakemuksista lausutaan pyydettyessä, yhteistyötä mm. maalämpöön ja jätevesien käsittelyyn liittyen
- Jätehuoltoviranomainen
  - Forssan kaupungin jätelautakunta, joka toimii 16 kunnan yhteislautakuntana
  - järjestetyn jätehuollon valvonta
  - jätehuoltomääräysten valvonta.

4 Valvontakohteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin esimerkiksi vesistöjen, pohjavesien sekä maaperän suhteen. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaisuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

4.1 Luvanvaraiset sekä rekisteröitävät ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet

Toimintojen luvanvaraisuus perustuu ympäristönsuojelulakiin (YSL 527/2014) ja sen nojalla annettuun ympäristönsuojeluasetukseen (YSA 713/2014).

Tietyistä toiminnoista, joihin ei tarvita ympäristölupaa, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 116 §):

- nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat
- asfalttiasemat
- polttoaineteholtaan alle 50 MW:n energiantuotantoyksiköt
- tietyt kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset
- betoniasemat ja betonituotetehtaat.

Rekisteröitävät toiminnot rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään toimialakohtaisten asetusten siirtymäsäännösten mukaisesti. Tietyissä tilanteissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat edelleen ympäristöluvan. Rekisteröinnissä siirrytään ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröitävien toimintojen valvonnassa keskitytään toimialakohtaisen asetuksenmukaisuuden valvontaan.

Tilanne 1.11.2024					
Kunnan valvontaan kuuluvat ympäristölupa-, rekisteröinti- tai ilmoitusmenettelykohteet	Koko toimialue	Forssa	Humpplila	Jokioinen	Ypäjä
Metalliteollisuus	1	1			
Energiantuotanto	4	2	1	1	
Mineraalituotteiden valmistus	4	4			
Eläinsuoja	67	16	16	20	15
Ampumarata	5		1	3	1
Jakeluasema	24	14	6	2	2
Asfalttiasema	4	2	2		
Jätteiden käsittely	18	9	2	5	2
Liikenne ja moottoriurheilu	2	2			
Elintarviketehdas	2	2			
Pesula	1	1			
Muu	2	1	1		
Yhteensä	134	54	29	31	20
Maa-ainesten ottokohde	20	5	10	5	0
Maa-ainesten ottokohde, missä myös YSL:n mukainen lupa	10	5	5	0	0
Jätelain 100 §:n mukainen jätteenkerääjä	16	5	4	4	3
Jätelain 100 §:n mukainen hyötyjätepiste	100	58	8	27	7

Ympäristölupa-, rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelytoiminnoista seitsemän ja maa-ainesten ottokohteista 13 sijaitsee luokitellulla pohjavesialueella.

Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee tiettyjä vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Forssan seudulla ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluu lähinnä eläinsuojia ja elintarvikelaitoksia (YSL 115 a §). Tietyissä tilanteissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat edelleen ympäristöluvan. Ilmoitusmenettelyssä siirrytään osittain ennakovalvonnasta jälkivalvontaan. Ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonnassa keskitytään toimialakohtaisen asetuksenmukaisuuden valvontaan.

Forssan seudulla valtion valvontaan kuuluvien ympäristölupakohteiden valvontaviranomainen on Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue.

Tilanne 1.11.2024	Koko toimialue	Forssa	Humpplila	Jokioinen	Ypäjä
Valtion valvontaan kuuluvat ympäristölupakohteet					
Turvetuotanto	3	1	1		1
Energiantuotanto	2	2			
Eläinsuoja	2	1	1		
Ampumarata					
Suljettu kaatopaikka	4	2	1	1	
Jätevedenpuhdistamo	3	1		1	1
Jätteiden käsittely	8	8			
Elintarviketehdas	1	1			
Muu	4	2	1	1	
Yhteensä	27	18	4	3	2

4.2 Kertaluonteiset ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ympäristönsuojelumääräyksissä on määritelty milloin ilmoitusta ei tarvitse tehdä. Ilmoitukset koskevat pääasiassa rakentamista tai erilaisia ulkoilmata-pahtumia. Ilmoitusten pohjalta tehdään tarvittaessa tarkastus.

Muita ilmoituksia ovat:

- koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus (YSL 119 §)
- poikkeuksellinen tilanne, esim. onnettomuus tai tuotantohäiriö (YSL 120 ja 123 §)
- poikkeuksellinen jätehuoltotilanne (YSL 120 ja 123 §), esim. purkaminen tai rakentaminen.

4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvat vesihuoltolaitosten viemäriverkkojen ulkopuolella sijaitsevilla kiinteistöillä syntyvien talousjätevesien lupa- ja valvonta-asiat (VNa 157/2017) sekä ympäristönsuojelulaissa annetun yleisen jätevesiä koskevan puhdistamisvelvollisuuden (155 §) ja talousjätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevan määräyksen (156 §) valvonta- ja neuvontatehtävät. Viranomaiselle on annettu mahdollisuus myöntää tietyn edellytyksin poikkeus velvollisuudesta parantaa jätevesijärjestelmä säädösten edellyttämälle tasolle (156 d §). Viranomainen voi lisäksi päättää jätevesien johtamisesta toisen maalle (158 §).

Kunnallisen jätevesiverkoston ulkopuolella oleviin kohteisiin tehdään valvontaa tarpeen ja resurssien mukaan. Hajajätevesivalvonta ja -neuvonta kohdistetaan ensisijaisesti asutuskeskittyymiin, joissa on vesihuoltoon liittyviä ongelmia sekä pohjavesi- ja ranta-alueella sijaitseviin kiinteistöihin.

Eläinsuojien valvonta koskee kaikkia tuotantoeläinten pitopaikkoja. Valvontaa toteutetaan paitsi ympäristönsuojelulain (ympäristölupa- tai ilmoitusvelvollisuus) nojalla, myös eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1250/2014) perusteella. Valvonta koskee mm. lannan varastointia lantaloissa ja siirtolaivoilla, lannan levittämistä poikkeustilanteissa sekä lannoitevalmisteiden ja lannan aumavarastointia.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen antamisen tulee aina perustua viranomaisen paikan päällä tekemään tarkastukseen. Myös määräyksen noudattamista valvotaan.

Ympäristönsuojelumääräykset on päivitetty kaikissa alueen kunnissa vuonna 2020. Ympäristönsuojelumääräysten mukaisia valvonta-asioita ovat mm. jätevesien käsittely ja jätteiden omatoiminen hyödyntäminen (betoni- ja tiilijätteen hyödyntäminen maarakentamisessa). Poikkeamisen ympäristönsuojelumääräyksistä myöntää ympäristönsuojeluviranomainen.

4.4 Muut valvottavat kohteet ja toiminnot

Vesilain (587/2011) mukaiseen valvontaan liittyvät mm. ruoppaus- ja niitto-kohteet, ojitusasiat, vesirakentaminen, jäteveden johtaminen toisen ojaan sekä viemärin kunnossapidosta määrääminen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen toimivalta on pääosin vesilaisissa jakamatonta, ja valvonnan järjestämisestä on siksi tarpeen sopia ELY-keskuksen kanssa. Valvonta aktivoituu esim. asiakkaiden tulkinta- ja erimielisyysasioissa, joiden hoitaminen vaatii usein paljon työtä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen

jätevesiviemäriin ja vesijohtoon sekä käsitellä vesihuoltolain 11 §:n ja 17 c §:n mukaisia vapautushakemuksia koskien liittymistä vesihuoltolaitoksen verkostoon tai hulevesiviemäriin. Tehtäviin kuuluu myös alueidenkäyttölain 103 f §:n mukaisten hulevesien vapautushakemusten käsittely. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä kohteeseen tehdään tarvittaessa tarkastus.

Jätelain (646/2011, JL) mukaiseen valvontaan kuuluu mm.:

- Jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta (uusimmat tulleet voimaan 1.1.2023)
- Järjestetyn jätehuollon valvonta
- Laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallisia jätteitä (JL 124 §)
- Roskaantumisen valvonta, pois lukien rakentamislain mukainen ympäristönhoito (JL 142 §)
  - o Valvontaa tehdään pääasiassa kuntalaisilta tulleiden ilmoitusten ja maastossa viranhaltijoiden toimesta tehtyjen havaintojen perusteella.
- Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten (JL 100 §). Tällainen keräystoiminta tarkastetaan viiden vuoden välein.
- Elintarvikealan toimijan tulee pitää kirjaa toiminnassaan syntyvän elintarvikejätteen määrästä ja käsittelystä (JL 118 a §). Nämä tarkastetaan viiden vuoden välein.

Maa-aineslain (555/1981, MAL) mukaisesti valvotaan toiminnassa olevia ottopaikkoja. Valvontaa tehdään myös kotitarveotkohteissa ja niillä ottoalueilla, joilla maisemointityöt ovat kesken. Vain pienestä osasta kotitarveotkohteita on tehty lain edellyttämä ilmoitus, eikä valvottavien alueiden määrästä ole kattavaa tietoa.

Kemikaalilain (599/2013, KemL) mukaisesti kunta valvoo toiminnanharjoittajien kemikaalien käyttöä (ml. valmistus) ja varastointia. Käytännössä valvontaa tehdään lähinnä ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonnan yhteydessä. Valvontaan kuuluu kemikaalien käyttöolosuhteiden valvonta kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on laatinut valvontaoppaan, jota tarkastuksilla sovelletaan (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/136504>).

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasuja) käytetään mm. kylmäaineina ilmastointi- ja jäähdytyslaitteissa. Otsonikerrosta heikentävien aineiden ja F-kaasujen käyttöä säädellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EU) 573/2024 ja (EU) 590/2024. Näiden asetusten valvonnasta ja niihin liittyvistä pätevyysvaatimuksista on Suomessa säädetty valtioneuvoston asetuksella 766/2016.

Erityislainsäädännön, kuten maasto- ja vesiliikennelain, ulkoilulain tai luonnonsuojelulain mukaan valvottavien kohteiden määrä vaihtelee vuosittain. Vesilain mukaista suunnitelmallista valvontaa ei tehdä. Merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisia kohteita ei tällä hetkellä ole.

5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma

Valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti. Akuutteihin valvontatapahtumiin reagoidaan tilanteen vaatimalla tavalla.

5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen

Määräaikaistarkastusten tiheys eli valvontaluokka määritetään ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Toiminnan mahdollinen aiempi poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista otetaan huomioon. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen. Määräaikaistarkastuksia tehdään siis riskinarvioinnin perusteella, ei ns. satunnaisotantamenettelyllä.

Laitosten valvontaluokat saatiin osittain vuosien 2022–2024 valvontaohjelmasta. Niille laitoksille, joille ei valvontaluokkaa ollut määritelty, tehtiin ympäristöriskien arviointi marraskuussa 2024 laitoskohtaisesti viranhaltijoiden yhteistyönä ammattitaitoon ja kokemukseen perustuen. Riskinarvioinnissa käytettiin seuraavia perusteita:

- sijaintiriski: kohteen sijainti luokitellulla pohjavesialueella sekä pintavesien, luonnonsuojelualueiden ja häiriintyvien kohteiden läheisyys
- päästöriski: melu, haju, päästöt ilmaan, vaikutus luonnonympäristöön, päästöt veteen, päästöt maaperään ja jätteiden syntyminen
- valvontahistoria: mm. säädösten ja määräysten noudattaminen, havaitut puutteet ja riskit, tarkkailutulokset, valitukset.

Mikäli toiminta sijaitsee pohjavesialueella, on valvontaluokka yhden luokan pienempi kuin muilla saman toimialan toimijoilla. Valvontaluokka voi olla pienempi myös, jos kohteessa rikotaan toistuvasti valvottavan luvan määräyksiä. Uuden toiminnan ensimmäinen määräaikaistarkastus tehdään viimeistään vuoden kuluttua toiminnan alkamisesta. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen siirrytään toimialakohtaiseen valvontaluokkaan, ellei ole perusteita jollekin muulle valvontaluokalle. Valvontaluokan muutoksen perustelut tulee kirjata esim. tarkastusmuistioon. Käytettävät valvontaluokat ovat 1, 2, 3, 4 ja 5. Luku tarkoittaa kuinka monen vuoden välein määräaikaistarkastus tehdään.

Riskinarvioinnin perusteella on määritelty valvontaluokka ja tarkastustiheys seuraavasti:

Valvontaluokka	Toiminnot				Vuonna 2025 tehtävät tarkastukset (tavoite)			
	Forssa	Humppila	Jokioinen	Ypäjä	Forssa	Humppila	Jokioinen	Ypäjä
1	1		1				1	
2	1		2		1		1	
3	13	9	4	4	6	5	1	4
4								
5	39	20	24	16	11	6	5	3
Yhteensä	54	29	31	20	18	11	8	7

Ympäristölupaa, rekisteröintiä tai ilmoitusmenettelyä edellyttävä toiminta (YSA 2 §)	Toimialakoht. valvontaluokka
Metsä- ja metalliteollisuuden laitokset 1 mom. 1 ja 2 kohta	3
Energiatuotanto 1 mom. 3 ja 5 kohta	5
Kemikaalien tai polttonesteiden varastointi tai käsittely 1 mom. 4 kohta	5
Orgaanisten liuottimien käyttö 1 mom. 5 kohta	3
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto 1 mom. 6 kohta	5
Mineraalituotteiden valmistus 1 mom. 7 kohta	5
Nahan tai tekstiilien laitospäinen tuotanto tai käsittely 1 mom. 8 kohta	5
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus 1 mom. 9 kohta	5
Eläinsuojat ja kalankasvatus 1 mom. 10 kohta	5
Liikenne 1 mom. 11 kohta	5
Jätteiden käsittely ja jätevesien käsittely 1 mom. 12 kohta	3
Muu toiminta, mm. ampumarata 1 mom. 13 kohta	5
Naapuruussuhdelain mukainen toiminta (NaapL 20 §)	3

5.2 Valvontaohjelma

Valvontaohjelmaan kuuluu sähköinen laitosluettelo, johon merkitään suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset ja mahdolliset muut suunnitelmalliset valvontatoimenpiteet. Laitosluetteloä pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot.

Valvontaohjelmassa mainittua määräaikaistarkastusten tiheyttä voidaan tarvittaessa muuttaa viranhaltijan tekemän harkinnan perusteella. Yleensä valvontaluokkaa muutetaan, mikäli toiminta tai sen ympäristöolosuhteet muuttavat olennaisesti. Muuttunut valvontaluokka perustellaan muistioon ja päivitetty valvontaluokka kirjataan valvontaohjelmaan. Uusille kohteille tehdään

ympäristöriskien arviointi ja määritetään valvontaluokka lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintiprosessin yhteydessä.

Valvontaohjelman mukaisia ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen ja ilmoitusvelvollisten toimintojen määräaikaistarkastuksia tehdään laitoksille vuosittain noin 32 kpl.

Maa-aineslain mukaisten valvontakohteiden valvontatiheys on määritetty ototoiminnan laajuuden, ottoalueen sijainnin ja valvontatarpeen perusteella. Ottoalueilla paikan päällä on tavoitteena tehdä tarkastuksia vuosittain pohjavesialueilla ja kolmen vuoden välein muualla. Vuosittain tarkastuksia tehdään noin 15 kohteeseen.

Jätelain säännöllisen valvonnan kohteet sisältävät jätelain 100 §:n mukaisesti rekisteröidyt jätteen kerääjät, kuten hyötyjätteen keräyspisteet. Näiden tarkastukset keskittyvät keräyspisteen siisteyden valvontaan. Valvontatarve on huomattavasti muita rekisteröitäviä toimintoja vähäisempi. Tavoitteena on tarkastaa jätteenkerääjät ja hyötyjätepisteet viiden vuoden välein.

Alueelta ei ole olemassa kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toimintoista eikä elintarvikejätteiden kirjanpitovelvollisista toimijoista. Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot. Luvanvaraisten toimintojen osalta jätelakiä valvotaan osana ympäristöluvan tai maa-ainesluvan valvontaa. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja sekä elintarvikejätteiden kirjanpitovelvollisuutta pystytään tarkastamaan vain projektiluontoisesti. Tarkastettavat toiminnot valitaan esim. toimialan perusteella.

Valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti jätemäärien, vaarallisten jätteiden määrän ja toiminnan ympäristöriskien perusteella. Jätteen kansainvälisiä siirtoja valvotaan kaiken oman tarkastustoiminnan yhteydessä.

Valvontaohjelman laitosluettelo on ainoastaan yksikön sisäisessä käytössä (ei-julkinen asiakirja), koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Toiminnanharjoittajalla on kuitenkin oikeus saada tietää valvontaluokkansa ja perusteet sen määräytymiselle.

6 Valvonnan toteuttaminen

6.1 Yleistä valvonnasta

Tehokas valvontatoiminta edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Valvonta-asioista voidaan delegoida mm. ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukainen oikeus tiedonsaantiin ja tarkastustoimintaan, määräykset rikkomuksen tai lainlyönnin oikaisemisesta ja toiminnan keskeyttämisestä kiireellisissä tapauksissa sekä ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräysten valvonta.

Ympäristönsuojeluviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus myös tehdä tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan sekä tarkkailla toiminnan ympäristövaikutuksia. Valvontaviranomainen voi käyttää apunaan muutakin kuin viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä, jos tällä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys.

Valvontatyötä ovat muun muassa tarkastusten suorittaminen, raporttien tarkistaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, projektiluonteinen valvonta sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen. Käytännössä valvojat tekevät priorisointia päivittäisissä tehtävissään ympäristöpäällikön tuella ja osana oman työn johtamista.

Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvien laitosten tarkastaminen valvontakeinona soveltuu vain viranhaltijoiden käytettäväksi. Toiminnanharjoittajan luvalla tarkastuksella mukana voi olla ympäristönsuojelun harjoittelija. Harjoittelijoiden tehtäviksi sopivat myös mm. projektiluonteiset valvontakyselyt ja selvitykset.

6.2 Määräaikaistarkastukset

Ympäristöluvanvaraisia, rekisteröitäviä ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat toiminnot tarkastetaan säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella (ks. Luku 5).

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan paikan päällä suoritettua valvontakäyntiä. Tarkastuksesta on sovittava toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Erityisessä tilanteessa, jossa paikan päällä tehtävää tarkastusta ei voida suorittaa, voidaan määräaikaistarkastukseksi katsoa myös videoyhteydellä toteutettu tarkastus. Peruuttamattomasta tarkastuksesta peritään taksan mukainen maksu.

Tarkastuksesta on laadittava tarkastusmuistio, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle ensisijaisesti sähköpostilla, ellei asiakas erikseen pyydä muistion toimittamista postitse. Tarkastuskertomukseen liitetään tarpeelliset valokuvat ja muut tarvittavat dokumentit, kuten esim. mittaustulokset.

Määräaikaistarkastuksen suorittamisesta peritään maksu taksan mukaisesti. Jos toiminnan ympäristöluvan myöntäminen kuuluu valtion ympäristölupaviranomaiselle, tarkastuksen suorittaa ELY-keskus. Tällöin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on läsnäolo-oikeus.

Tarkastuksessa selvitetään, onko laitos toiminut lupapäätöksen, ilmoituspäätöksen tai rekisteröinti-ilmoituksen mukaisesti. Samalla tulee arvioida luvan muuttamisen perusteiden olemassaoloa. Tällöin arvioidaan esimerkiksi toiminnan aiheuttamaa pilaantumisen vaaraa tai toiminnan mahdollisesti aiheuttamaa maaperän tai pohjaveden pilaamiskiellon vastaisuutta (YSL 16–17 §). Myös toimintaympäristön tai toiminnan laajuuden olennainen muuttuminen tai luvan myöntämisen jälkeen asetetut uudet vaatimukset, kuten lainsäädännön muutokset, voivat laukaista luvan muuttamisen tarpeen. Jos valvonnassa havaitaan, että perusteet luvan muuttamiselle ovat olemassa, on ympäristönsuojeluviranomaisen käynnistettävä luvan muuttamisprosessi.

Tarkastuksella käydään läpi myös mahdolliset häiriö- ja yleisöilmoitukset sekä muiden viranomaisten tekemät tarkastukset, esim. palo- ja pelastusviranomaisen.

Tutustumiskäyntejä laitoksella, määräaikais- tai häiriöraporttien tai erilaisten selvitysten tarkastamista ei pidetä määräaikaistarkastuksena, ellei siihen ole erityistä syytä.

6.3 Tarkastus onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteissa

Asianosaisilla, yhdistyksillä, kunnalla sekä viranomaisilla on oikeus kirjallisesti panna jokin ympäristön pilaantumista tai luontovahinkoa koskeva asia vireille. Nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranhaltijan omassa harkinnassa, mutta yleisen edun vastaista toimintaa koskevat ilmoitukset on syytä aina tarkistaa. Asianosaista voidaan pyytää panemaan asia vireille kirjallisesti, esimerkiksi jos valitukset samasta asiasta jatkuvat. Kirjallisesti vireille tullut asia on käsiteltävä ja siitä on laadittava muistio tai annettava valituksenalainen päätös. Ennen päätöstä on valituksen kohteelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa joko kirjallisesti tai tarkastuksen yhteydessä, josta laaditaan muistio. Valvontakäynnistä ei tarvitse ilmoittaa ennakolta toiminnanharjoittajalle, jos käynnin tarkoituksen voidaan olettaa vaarantuvan.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi joskus olla vaikeaa sen ajoittaisuuden vuoksi. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on helpoin ja tehokkain tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnanharjoittajan kanssa ja kirjata sovitut asiat neuvottelu- tai tarkastusmuistioon. Viimeistään asian ratkettua annetaan ilmoituksen tekijälle tieto viranomaisen toimista ja niiden vaikutuksesta.

Tarkastus on suoritettava myös, jos onnettomuuden, poikkeustilanteen, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aiheutta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Asia voidaan tarkastuksen sijaan selvittää myös muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esimerkiksi terveyshaittaa koskevissa asioissa.

Myös erilaisten akuuttien tilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa voi olla mukana useita viranomaisia. Ilmoituksen saadessaan viranomaisen on selvitettävä muun muassa seuraavat asiat:

- tapahtumien kulku yleispiirteisesti
- aiheutuneiden päästöjen laatu ja määrä
- havaitut päästöjen vaikutukset ja laajuus
- mille muille viranomaisille asiasta on ilmoitettu.

Mikäli asiat eivät etene neuvottelemalla, viranomaisen voi antaa tarvittavat määräykset ympäristönsuojelulain 175 §:n tai 180 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa ympäristönsuojelulain 182 §:n perusteella viranhaltija, jolle tehtävä on delegoitu. Asia on kuitenkin tuotava viivytyksettä viranomaisen käsittelyyn, ellei asia ole ratkennut ennen seuraavaa kokousta. Muutoin asia tuodaan ympäristönsuojeluviranomaisen tiedoksi.

Luvanvaraisesta tai rekisteröitävästä toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan on ilmoitettava viipymättä valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ympäristöluvissa tulisi olla lupamääräykset erityistilanteisiin varautumisesta ja ilmoittamisesta.

6.4 Tarkastusten maksullisuus

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, rekisteröitävän ja ilmoitusmenettelyn mukaisen toiminnan määräaikaistarkastuksista (YSL 205 §). Valvontamaksua voidaan periä myös rikkomuspohjaisesti, jolloin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa. Maksullisia ovat tällöin hallintopakkomääräyksen noudattamisen (YSL 175–176 §) tai toiminnan keskeyttämisen (YSL 181 §) valvomiseksi tehty tarkastus.

Maa-aineslain valvonnasta laskutetaan maa-ainestaksan mukaiset vuosimaksut ja erityiset valvontamaksut. Maa-aineslain valvonnasta perittävät maksut eivät ole sidottuja suunnitelmallisuuteen, vaan perustuvat ottotoiminnan laajuuteen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja valvontasuunnitelman mukaisista rekisteröidyn jätteen keräyksen tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista (JL 144 §). Valvontamaksua voidaan myös periä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Jätelain laiminlyöntimaksu on hallinnollisessa menettelyssä määrättävä seuraamusluonteinen maksu. Jätelaissa on luettelo tilanteista, joissa laiminlyöntimaksua voidaan soveltaa. Lähtökohtaisesti kyse on helposti todennettavista laiminlyönneistä, joiden toteennäyttäminen ei edellytä rikosoikeudellista tutkintaa.

Maksujen suuruus ja niiden perusteet määritetään kuntien hyväksymissä taksoissa. Maksut perustuvat omakustannusarvioon. Mikroyrityksiltä perittävässä maksuissa huomioidaan toiminnan laajuus ja luonne, samoin kuin jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (myös yhdistykset).

6.5 Muut valvontatavat

6.5.1 Raporttien tarkastaminen

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit (vuosiyhteenvedot, velvoitetarkkailut, häiriötilanneraportit ym.) tarkistetaan. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä. Ympäristölupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää toiminnan vaikutusten seuraamiseksi. Tarkkailuraportteihin perustuen voidaan arvioida ympäristöluvan tarkkailumääräysten mahdollista muuttamistarvetta.

6.5.2 Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen

Ympäristölupapäätöksissä edellytetyistä suunnitelmista ja selvityksistä tekee päätöksen delegointipäätöksen mukaisesti joko viranhaltija tai viranomainen. Toiminnan lopettamiseen liittyvän suunnitelman hyväksyy viranomainen, joka voi tarvittaessa antaa lopettamista koskevia määräyksiä. Suunnitelmien, kuten tarkkailusuunnitelman, käsittelystä ja hyväksymisestä peritään maksu taksan mukaisesti.

6.5.3 Projektiluonteinen valvonta

Laitoksia ja toimintoja, jotka eivät säännöllisesti raportoivat ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista, voidaan valvoa ajoittain toteutettavilla projekteilla. Valvontakyselyt ja selvitykset voidaan kohdistaa esimerkiksi tiettyyn toimialaan (esim. korjaamot, eläinsuojat tai biojätteen suurtuottajat), alueeseen (esim. pohjavesi-, ranta- tai teollisuusalue) tai toimintoon (esim. kemikaalien varastointi, jätevesien käsittely tai jätehuolto). Myös ympäristöluvanvaraisia tai rekisteröitäviä laitoksia voidaan tarkastaa projektiluonteisesti esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpano aika lähestyy.

Toiminnanharjoittajien tasavertaisen kohtelun vuoksi projektiin valittavien kohteiden rajaaminen on mietittävä tarkasti. Tiedotus projektista toimii välillisesti laajemmin myös muiden toiminnanharjoittajien herättelemiseksi ympäristönsuojeluasioihin.

Toimintaa koskevia tietoja voidaan pyytää kirjallisesti lomakkeilla, sähköpostilla tai puhelimitse suoritettuna kyselyllä. Lomake voi olla täytettävissä myös verkkosivuilla. Tietoja joudutaan pyytämään todennäköisesti monta kertaa, joten tietojen keräämiseen on varattava aikaa. Tietojen pyytäminen ja tarkastaminen voidaan antaa harjoittelijan tehtäväksi, mutta jatkotoimenpiteistä päättäminen kuuluu viranhaltijoille.

6.5.4 Kehotus ja hallintopakko

Valvontaviranomainen voi joutua turvautumaan hallintopakkoon, jos toiminnanharjoittaja rikkoo lupamääräyksiä eikä tämä valvontaviranomaisen kirjallisesta kehotuksesta huolimatta ryhdy toimimaan luvan mukaisesti valvontaviranomaisen esittämässä ajassa. Valvontaviranomaisen on kuultava toiminnanharjoittajaa ennen hallintopakon määräämistä.

6.5.5 Tutkintapyyntö

Valvontaviranomaisella on velvollisuus tehdä tutkintapyyntö poliisille lainvastaisista teoista tai laiminlyönneistä. Tutkintapyyntö voidaan jättää tekemättä vain, jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen eikä yleisen edun katsoa vaativan syytteen nostamista.

7 Tietojärjestelmät

Käytännön työn tekemisen helpottamiseksi kaikkien kuntien osalta asiakirjoja säilytetään Forssan seudullisessa ympäristönsuojelussa sähköisenä. Asiakirjat tallennetaan sähköisesti asiakkaittain ja/tai kohteittain seudullisen ympäristönsuojelun sähköiseen järjestelmään.

Paperille tulostetaan vain pysyvästi arkistoitavat asiakirjat. Arkistoitavat asiakirjat luovutetaan kuntiin arkistoitaviksi, kun ao. asia ei ole enää aktiivinen. Sähköiseen arkistointiin siirrytään sitä mukaa kuin kunnissa on siihen valmius.

Valvontaohjelman laitosluettelo on excel-tiedostomuodossa ja se tarkoitettu vain yksikön viranhaltijoiden sisäiseen käyttöön. Toimintojen sijaintitiedot tallennetaan Locus-ohjelmaan. Lisäksi valvontatyössä hyödynnetään Locus-ohjelman kiinteistörekisteri- ja väestötietokantoja. Tarvittaessa käytettävissä on myös KTJ-kiinteistötietojärjestelmä tai tietoja voidaan pyytää verottajalta.

Ympäristönsuojelun valvonnassa hyödynnetään myös valtion ympäristöhallinnon erilaisia tietojärjestelmiä, kuten:

- SYKE Avoin tieto -palvelu:
  - o Hertta-ympäristötiedon hallintajärjestelmä
  - o Liiteri-elinympäristöntietopalvelu
  - o Karpalo-karttapalvelu
- Maaperän tilan tietojärjestelmä MATTI
- Paikkatietoikkuna-karttapalvelu.

Valtion ympäristönsuojelun sähköiseen raportointiin on käytössä YLVA-järjestelmä ja maa-ainoslupiin liittyvä NOTTO-rekisteri.

8 Koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella koulutuksella on tärkeä merkitys tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tuntee ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla sekä kehittää taitoja muuttuvassa hallintokentässä, mukaan lukien IT-aidot sekä vuorovaikutustaidot. Henkilöstölle pidetään säännöllisesti kehityskeskustelut, joissa suunnitellaan myös koulutusta ja seurataan sen toteutumista. Tarkoituksena on kohdentaa koulutus osa-alueille, joilla tarvitaan lisäosaamista. Koulutus on tarpeen mukaan organisaation sisäistä tai ulkopuolisten tahojen järjestämää koulutusta.

9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus

Asiakaspalvelua annetaan tarpeen mukaan sähköpostilla, puhelimitse, video-puheluihin, Forssan kaupungintalolla sekä asiakkaan luona.

Lainsäädännössä olevien kaikkia hallintoaloja koskevien yleisten vaatimusten lisäksi on ympäristösäädöksiin sisällytetty myös erityisiä tiedottamisvaatimuksia. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu ympäristönsuojelua koskeva tiedottaminen, valistus ja koulutus, ympäristönsuojelua koskevaan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuminen sekä yhteistyön edistäminen. Ympäristönsuojelulaki puolestaan vaatii kuntaa huolehtimaan ympäristön tilan seurannasta.

Ympäristönsuojelulaissa on paitsi ympäristölupahakemusten ja -päätösten kuuluttamista koskevat säännökset, myös pykälät sähköisen tiedonsaannin edistämiseen. Nykyaikainen verkkoviestintä on muutoinkin korostunut viestinnässä, mikä on osaltaan monella tapaa parantanut kuntalaisten osallistumista ja tiedonsaantimahdollisuuksia.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka pidetään koko sen voimassaoloajan toiminnanharjoittajien ja kuntalaisten saatavilla seudullisen ympäristönsuojelun verkkosivuilla. Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa ja ympäristönsuojelumääräykset ovat myös julkisia ja saatavilla seudullisen ympäristönsuojelun verkkosivuilla.

Valvontasuunnitelman yhtenä tavoitteena on edistää säännöllistä yhteydenpitoa valvontaviranomaisen ja valvontakohteen välillä.

10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma ja -ohjelma päivitetään vähintään kerran kolmessa vuodessa. Valvontasuunnitelma tarkistetaan lisäksi aina, jos valvontaan vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa tarkastellaan toteutunutta valvontaa verrattuna suunnitelmaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia sekä suunnitelman päivitystarvetta. Yhteenveto saatetaan tiedoksi kaikille Forssan seudun ympäristönsuojeluviranomaisille.

Valvontaohjelman toteutumisen arvioinnissa voidaan esittää, kuinka asianmukaisia asetetut tavoitteet ovat olleet, ottaen huomioon alueen ympäristönsuojelun tilanteen ja valvontaan osoitetut resurssit. Lisäksi voidaan tarkastella sitä, tuleeko valvontaohjelmassa olevia tavoitteita muuttaa ja paljonko jatkossa varataan resursseja valvontaan. Myös neuvonnan, koulutuksen ja tiedottamisen riittävyttä, kehittämistarpeita ja valvontayhteistyön onnistumista muiden viranomaisten kanssa voidaan arvioida.